

FRANCESC SERÉS

«Necessitem el reforç constant, l'eufòria, no en tenim prou amb la felicitat»

Sis anys després de 'La pell de la frontera', Francesc Serés (Saidí, Baix Cinca, 1972) torna amb 'La casa de foc', la novel·la que li va valdre el Premi Proa. Una novel·la ambientada al Sallent de Sant Pau (la Garrotxa) densa i polifònica, de gestió llarga i cocció lectora lenta, que condueix el lector entre interaccions humanes, visions del territori i un fet esgarrifós com a rerefons. Un treball d'orfebreria que reconfirma Serés com una de les plomes referencials de la literatura catalana del segle XXI.

Per Xavier Aliaga / @xavialiaga
Fotografia de Josep Lago

La casa de foc és una variant de les històries de nous nadius, ambientada a la Garrotxa, on vostè va arribar en algun moment. Com ha anat la gestió de barrejar materials experiencials i de ficció?

—Com que tinc poques manies i ganes que les coses isquen bé, al final el que queda publicat és el que hi ha entre les tapes del llibre. La resta, al lector li importa un rave. És més una pulsio endògena de nosaltres els escriptors que no pas dels lectors. Per què? Tenim por d'exposar-nos massa, d'exposar massa l'ego, de fer-nos protagonistes d'alguna cosa, de no fer-nos... Però, des del moment que tu jugues a la novel·la, encara que ho hagin viscut tot això, és novel·la. Per això, he fet no-fic-

ció també, *La pell de la frontera* i *La matèria primera*. I per això m'he dedicat molts anys a l'articulisme, quan fas crònica és quan el jo encara és més clar. En la novel·la no dic que soc jo enlloc, però no tinc cap problema a utilitzar tot el que està al meu abast si això em beneficia.

—El que passa és que en *La pell de la frontera* els límits estaven molt definits. I també ha dit vostè que la imaginació no estava entre les seues virtuts, una afirmació que posaria en quarantena qualsevol lector de *Contes russos*. Però la pregunta, en realitat, era si fer ficció l'ha alliberat.

—Sí. En aquest cas, m'ha alliberat molt; ha estat alliberador entrar en un espai poc conegut dels habitants del qual, la

gran majoria, viuen d'esquenes al llibre, no el llegiran. El que no em convenç mai és inventar-me els topònims o inventar-me els llocs, això no funciona. Fins i tot el millor topònim inventat sona fals. La realitat et dona molta més virtualitat, ningú sabrà què ha passat al poble del costat, si és ficció o no-ficció. Necessita aquests materials la novel·la? Doncs dona-li'ls. Que digui que no tinc imaginació és, diguéssim, una coqueteria. Sí que tinc imaginació, el que passa és que hi ha gent que en té molta més que tu, capaç d'anar a uns altres llocs que tu no hi aniries mai. La ciència-ficció, la novel·la negra-negra... Són mons que respecto molt, però em veig incapaç d'entrar-hi. Quan parlo d'imaginació, em refereixo a això...

remi Proa de Novel·la

—A la sensació per exemple que et deixa llegir Mircea Cartarescu?

—Oh! Oh! Cartarescu és meravellós, enorme. Aquesta capacitat de navegar per àrees oníriques, tecnològiques... La llibertat que té aquest paio la trobo al·lucinant, m'agrada molt. Et parlaria també de Günter Grass, que té una imaginació de vegades desbordant. O Bulgákov, que fa aparèixer un gos que parla. O un gat que és el dimoni. A mi m'extasia això. És el que volia dir, que això em genera pur respecte. En aquest món nostre, quan dius que una cosa no saps fer-la, la gent pensa que no la vols fer. No: és que no en sé.

—El protagonista és una persona instruïda, però que quan hi arriba veu que li falta la mena d'intel·ligència singular dels seus veïns. De fet, algú li diu: "Ets molt llegit però una mica justet".

—[Riu] El debat no és meu i no és nou, és l'especial relació entre la cultura oficial, escrita, diguéssim, i la cultura popular. Anant a trets molt gruixuts, una cultura educada, de tradició, i una cultura de tradició oral, personal o comunitària. Clar, combinar les dues és la part més complexa. No sé si ho va dir Fuster o Pla: els llibres no substitueixen la vida, però la vida tampoc no substitueix els llibres. Tot això forma part d'una relació molt particular amb la cultura: ets molt llegit, sí, però no ho saps tot. Perquè, després has de passar pel concepte, has de travessar els llibres, que és difícilíssim, pel solenoi-de de Cartarescu, pels dents de llet que li cauen i recull. I al mateix temps has de passar per dins de les persones que tens al costat, saber per què han patit o han tingut por. I tan important és llegir el món com llegir els llibres. No és fàcil conjuntar tot això, hi ha molt poca gent amb aquesta doble experièn- →

→ cia. Potser en el cas de Pla i Fuster, o de Rodoreda, gent amb un gran coneixement del món i la cultura. Jo, en la meua incompetència, tracte de fer-ho a través d'una novel·la. Però és això.

—**Tornant al protagonista, l'Alba, una parella, li diu: "Hi encaixes perfectament. Cases apartades, bèsties i bestioles, fred que pela i gent raríssima. El lloc ideal per a un toixó, tu".**

—Hi ha una qüestió que encaixa molt bé amb la ficció que és la incomoditat. Si hi poses personatges que estan còmodes, no belluguen el cul. Els has de putejar un poc. Putejar en el sentit de fer-te viure coses diferents. La incomoditat és benzina per la literatura, dona una experiència del món.

—**Soc partidari sempre de no donar massa detalls argumentals. Però, en el cas del seu llibre, em sembla especialment necessari, perquè la novel·la és com un viatge del lector que ha de construir peça a peça la història.**

—Una de les coses que he intentat i crec que me n'he sortit és que el narrador i el lector vagin de la mà tota l'estona. El narrador no sap més coses de les que sap el lector. I quan vol saber-les algú li diu: no corris tant. D'alguna manera, és una impugnació d'aquesta cosa presentista i instantània que tenim avui, m'ho han de donar tot i m'ho han de donar ja. És com un con-

tradiscurs. M'ha costat sis anys escriure aquest llibre, vols que t'ho doni en un moment? Home, no. Això no es fa. He llegit moltes novel·les on hi havia pàgines que no sé per què hi eren. És igual! Tolstoi necessita un espai, deixa que l'ocupi. La vida és llarga, és complexa, la intentem simplificar perquè el lector no aguanta no sé quants paràgrafs. Però en acabant, tot seran tuits, política de tuits, literatura de frases curtes, llibres que no passen de 200 pàgines. No, una mica de complexitat, de llarg recorregut, d'espais complexos...

—**Des del punt de vista de la construcció, la història em recordava una partida d'escacs en la qual fas un primer moviment del peó que ha de prevenir molts dels moviments següents. Em sembla d'una gran complexitat.**

—Això és veritat, perquè qualsevol acció genera reaccions i has de prevenir tots els escenaris. El que passa és que soc poc de planificar. Deixe que la novel·la flueixi, no sé com acabarà. Està acabada ara, però durant molt de temps potser acabava de manera diferent. Tenir tot l'esquema, això no ho he fet mai, no ho sé fer.

—**No has de ser esclau d'un esquema prefixat, però calia prevenir molta cosa.**

—Sí, però per això ja està el procés d'edició: si aquest personatge no ha de tornar a fer res, potser és millor que no aparegui, perquè ja n'hi ha molts. La novel·la és una forma, com un poema és una forma. I l'has de poder abastar i tancar. Però és bo veure que hi ha un punt d'imprevisibilitat. I és molt bonic.

—**Això supose que afecta més el tema de les subtrames: els escorpins, el treball de saurí de Jordi de Can Sol, les drogues... L'entramat que es podria resumir com la creació d'un món.**

—Sí. El protagonista és el Sallent, de fet. Però això és bonic també perquè tots els personatges són importants. Hi ha moments que sembla que la Mar és la més important, de vegades la Carmina, que és la que més ha patit, per moments Jordi de Can Sol. Altres moments, el narrador. Però, escolta: i tots aquests secundaris, entre cometes? I aquells que només apareixen un paràgraf? Doncs tot això és el que conforma la comunitat, un petit mite. És com construir una cosmogonia, un relat originari.

—**Sense revelar res, en algun moment el tema de la drogoaddicció pren molta volada. I hi ha un personatge que la considera consubstancial al capitalisme. "Som addictes a la addicció".**

—Som addictes, necessiten el reconeixement.

Jo mateix, si aquesta novel·la no l'hagués llegit ningú ni hagués agradat, hauria dit "a la merda tot". És així. En canvi, durant molts anys, molta gent ha treballat molt, ha escrit molt, i no s'ha vist enlloc. Però ara necessitem el reforç constant i permanent, necessitem l'eufòria permanent, ja no tenim prou amb la felicitat. Volem, volem. Estem acumulant afectes. El capitalisme, què ens ofereix? L'experiència. I la gent en vol més, no té prou amb l'experiència quotidiana.

—**La novel·la és molt reflexiva, però també té un to i un estil. Li va costar molt de trobar-los?**

—No hi penso, això és l'aigua dels peixos. Faig el que puc. Una cosa que m'ajuda és no pensar-hi gaire. No escriguis, escriu. No intentis fer literatura. Agradar-se és llaminer, però en el moment que he anat a agradar-me, fora. No vull agradar-me a mi. M'ha ajudat molt la cosa de l'articulisme, que és quelcom molt vertical. Això d'*El País* ha estat meravellós per a mi, perquè eren articles de combat, cada article era com un petit tanc que enviaves a la guerra. Molt vertical. Cada paràgraf era: pam, pam!. Això m'evita aquesta cosa de debatre sobre "com escrivim". Em declaro incompetent: res em garanteix que el meu proper llibre no sigui una puta merda. Res. ●

